

ИЗЛАЗИ ТРИ ПУТ У МЕСЕЦУ И СТАЈЕ 60 ГР. ГОДИШЊЕ.

ГОДИНА

5
1 8 6 8**ВОЈИН**

БРОЈ

3
10. Фебруара.**ЛИСТ ЗА ВОЈНЕ НАУКЕ, ВЕШТИНЕ И НОВОСТИ.**

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ Драгашевић, официр.

Писменост у нашој војсци. — Положаји, од Лера. — Суваров. —
Ратовање у средњему веку. — Новине.**Писменост у нашој војсци.**

(Продужење)

БУКВАР.

УПУТ УЧИТЕЉУ.

(по начину Лишиновоме *)

Не дозвољавајте да вам војници уче азбуку редом; много је боље да најпре тврдо упамте гласна слова. По што их ученици добро изуче и свикну им писање, тек онда пређите на састављање гласних слова са сагласнима. У првим часовима склапајте реч по реч само, доцније и читаве изразе. После свакога новог писмена и речи, које им на штици покажете, одмах нека настану каплари око људи да их изуче да то и напишу. Слова нека се изговарају само звуцима бб, вв, гг, дд... — Ове лекције што ћемо сад изложити, доста су постепено и следствено удешене, — с нарочитим обзиром на звукове слова. Сваким часом више се и више речи уме да

*) Мисао, да се у исти мах и писање баш овим начином учи, као што је познато, узео сам из „Буквара за старо и младо.“

прочита и напише, а ово мами ученика, и учитељ може све разноврсније речи да избира. При читању сваке нове речи, учитељ се вазда стара да изазове мишљење у ђаку; тим се начином они умно развијају.

Слова се углављују у описати оквир, и да би се брзо могла наћи, ваља начинити сандучић са 30 гнезда; у свакоме је бар по пет једнаких слова. За време свакога часа, ваља ученицима показати, која су то слова и речи и у њиховоме буквару. Корисно је, да се ученицима отпочетим начином све до краја тера. Још у почетку учитељ ваља да одвоји оне, што већ знају азбуку, ал су је научили другим начином; њима ваља дати нарочите учитеље. Многи су се учили по аз, буки, вједи итд. и ове не треба из нова учити другом начином, већ их оставити да тим и доврше, наравно под засебним учитељима; но и они на свршетку семестра ваља да су научени и читању и писању. Прелазећи на нову лекцију, старе поновити.

За прво читање ми предлажемо „Буквар за старо и младо,“ од М. Јанковића, што изађе 1862 у Београду. Наградило га „Друштво србске словености.“

1-ва лекција.

Изучавање се почиње гласним словима

А, Е, И, О, У,

и покаже им се како да их и напишу на својим таблицама.

2-га лекција.

Поновити се прошла лекција и према

И стави се још и полугласно

Ј, покаже се разлика у гласу,

и начин како се ово слово пише. За тим склапање ових простих речица:

- Ai, ia, ei, ie, ii, in, oi, io, ui, iu.
- Au, ua, eu, ue, pu, pi, ou, oo, ao, oa.
- ae, ea, ai, ia.

3-ћа лекција.

Понове им се обе претходне лекције и покажу полугласна

Љ, Њ, и начин како се пишу.

Па онда

- Ља, аљ, ња, ањ, ље, ељ, ње, ењ, љи, иљ, њи, ињ,
- љу, уљ, њу, уњ, њо, оњ. — Њоі, іоњ, љуі, іуљ, љаі,
- іаљ, њаі, іањ, љеі, іељ, њеі, іењ, љні, іиљ, њні, іињ,
- њуі, іуњ, љоі, іољ.

4-та лекција.

Састављају се гласна са М и Н.

- Ма-ма, мо-іа, и-ме-на, іа-ма,
- іа-мо, на-и-ме, ма-іа,
- мо-іу, ме-на, ме-ни, на-іа,
- му-іо, не-ма, ми-не: іа-на.

И покаже им се писање овога.

5-та лекција. Слово Л.

- Ла-ни, ма-ли-на, ли-му-ни, ми-до, мо-ли-ли,
- на-ли, ми-ла-на, ни-ли-му, ло-ми, ло-ми-ли.
- Ми-ла мо-іа ма-мо и на-но.

6-та лекција. Слова Б и П.

- Па-па, Ба-ба, не-бо, ле-по, ба-би, ба-ња, о-бо-п,
- бе-но, оп-де, би-ба, ањ-ба, о-би-о,
- по-ље, пе-на, пи-ла, пе-ле-на,
- ље-по, не-па, ли-па, не-ле-па.
- На-на по-љу-би-ла ње-на Ми-ла-на.

7-ма лекција. Слова Т и Д.

Те-та, у-да-ла, да-да, де-те-та, та-те-де,
та-те, лу-а-да, ад-ад, те-де-та, та-де-те,
По-ле-те-о би-је-ли де-до. У-би-ли То-му.
На-ма је бол-но де-те.

8-ма лекција. Слово Р.

Ба-ра, ра-на, ба-ре-но, бр-до, ба-те-ри-ја, бу-ра,
ра-ло, ло-ра, ор-ли, ор-да, пе-ро, пе-ри-на, по-те-ра,
пе-ри-ља, ри-ба, ре-ка, по-ро-ди-ља, ма-ра-ма, јут-ро,
ју-ри-ли, ја-ре. — Бо-ре де-ди-не. Го-ри, го-ри бе-ли
гра-де, и те-би је. . .

9-та лекција. Слова В и Ф.

Ва-та, во-да, вра-та, вра-на, во-ља, ви-ле, ви-но,
др-во, и-ва, мо-ра-ва, њи-ва, но-ва, о-ло-во, пи-во,
те-ти-ва, фа-ри-се-иш, фи-ти-љи, фи-ли-це. Ве-ром
пре-вр-ну-ли.

10-та лекција. Слова Ж, З, С.

Жа-ло-сти-во, за-го-ри-е, жи-ва, ва-жи, са-же-га-о,
зе-то-ви, си-ла, ли-са, жа-о му, за-гаж-ња, жа-го-ри,
зга-зи, су-зи-ли, жи-ла, бу-се-ње, пр-сте-ње, бре-за,
жи-то, си-то, ждре-ло, зла-то, зи-ма, зу-би, из-ба,
ло-за, ло-жа, со-ли-ли, љу-ба-ве ти, ли-жу, мо-ра-о,
мра-зе-ви, ме-со, но-же-ви, ро-са, о-со-ви-на, ос-па,
па-зи, жа-о-ка, жа-ље-ње, си-ро-та, сла-ни-на, уз-ли,
ту-жи, у-жи-на, уз-да, фу-ра-жи.

У-се-ви су мра-зе-ви-ма по-тр-ве-ни; се-но лежи
у по-љу. Жи-то мла-ти-ли и о-ве-ја-ли. Сла-му ни-
смо по-бра-ли, а ле-ти-на сла-ба глад-на. Се-ди де-
да у из-би је бед-но смр-за-о се. Су-се-ди су де-ду
жа-ли-ли.

11-та лекција. Слова Г, К, Х.

Го-ра, ко-ра, ко-жа, ко-за, ко-са, му-ка, му-ха, хај-ду-ко-ва-ње, аз-бу-ка, а-по-те-ка, књи-га, гла-ва, гла-се-ви, гу-ка-ње, гра-ни, ги-та-ри, ху-са-ри, ду-га, пу-те-ви, ду-хо-ви, жму-ре-ли, иг-ра, ко-ва, ве-дро, ко-пи-та, ка-ва, ха-ло-ви-ти, ка-ли-на, ко-ле-но, ко-њи, ме-ра, мо-ре, но-ге, не-га, пе-га, ок-но, о-бо, о-ко-ви, о-хо-ли, о-ра-си, ру-ка, ро-го-зи-на, ра-ке-та, си-гра-ње, со-ха, со-ко-ло-ви, су-хи, фи-гу-ре, ха-ла-ти, хра-мо-ви, ха-то-ви, ја-го-де.

Ре-ка пу-на ве-ли-ки-је ра-ко-ва; по-ва-та-не по-ло-жи-ли у ро-го-жи-ну. Де-те је пла-ка-ло. Ој Ср-би-јо гне-здо ју-на-ко-ва. Ву-ци љу-ти. Мре-жа-ма хва-та-смо ри-бе; ма-ло па-де: два ма-ла со-ма са-мо. (Продужиће се.)

Положаји.

Написао Лер.

(Продужење.)

С погледом пак на напад са хладним ору-
жијем: кретање по неравноме земљишту отежава се,
но опет не баш толико одозго на ниже, колико
одоздо на више. Иначе коњица ће, по приступним
странама виса, лакше јуришати одоздо на више,
него ли одозго на ниже с тога, што се у овоме по-
следњему случају морају да уздржавају коњи од
захуктања. Уопште тешкоће, које чине висине кре-
тањима разних редова војске, — условљене су
пространством нагиба, стрменитошћу њиховоме и
својствима земље. Но није могуће тачно рећи, који

су то нагиби приступни свакоме роду војске: јер то зависи од веће или мање способности њихове за савлађивање препона (битка код Алме).*)

Висине се бране са две разне цели: или да се само на њима бранимо, или да из њих бранимо приступе ка другим тачкама. У овоме последњему случају висине се обично промећу у артилеријске положаје, и поседну се са што више топова, које пешадија заклања. Висине брани пешадија с коњицом; коњица ту може учествовати само изненадним налетима иза висине, кад непријатељ пође јуришати, или га гони, ако је јуриш одбивен. На самој висини она може само тада радити, кад је горе равно и пространо — ако је брдо дакле висораван (Риволи). Артилерија се обично поставља на најузвишенијим местима а нарочито са оних страна, које испадају ван осталог виса и може се дакле отуда добро да бију приступи ка другим тачкама; и ово је особито важно, кад су стране стрме. Иначе артилерија треба да је што више заклоњена од непријатеља. Стрелци се размештају иза најгоднијих заклона: у подножју, на самој страни, или и чак на брду. Пешадија се у највише прилика разлаже у четне колоне (кад затребају особито густе низови); она се може распоредити још у јуришне колоне, па и у широкоме строју, јер је на вису заклоњена, и стаје или на самој ивици, ако су стране стрме, или

*) На левој обали р. Алме $\frac{3}{4}$ сах. од ушћа, находе се цврста, стеновита брда, до 100 стопа висока, која се са свим стрмо спуштају у реку. Па поред свега овога, 14000 Француске и Турске војске с артилеријом, понеше се на ова брда, да обју Руско лево крило.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

се у неколико повуче, те да непријатеља дочека живим плотуном у ономе тренутку, кад се он почне прикупљати на ивици темена... Бојни се ред збија на највишњим тачкама где је земљиште с преда приступније или је згодно да се непријатељ прикраде; на другим местима снага се више дели.

Браничка војска на брду каквоме, готово исто оно чини што рађаше у отвореноме земљишту. Према нападачу пак ствар је се у неколико окренула, ал п то само у томе, што се при кретању пешадије на јуриш, батерије постављају на удаљеним положајима; изузетак је само кад су стране висине (на коју се напада) веома стрме (око 5°), где дакле цео терет боја мора пасти на једну саму пешадију (Бузако, 1810). Један део топова непрестано је управљен ка пешадији, што на јуриш иде, те да јој у срећној прилици, олакша утврђење на брду (Бородино, Бауцен). Положај нападачев знатно се олакшава, ако при размештају својих наиђе на једно или више брда. При овоме случају, бар ће бити једнака успевања ватрене борбе на даљним одстојањима.

3. Јаруге.

Јаруге заклањају војску и препрека су кретању. Колико ће оне имати утицаја на радњу војске, то ће одредити њихова ширина, својство страна и дна; па после то која је страна виша: — ако смо посели вишу страну, онда смо веома у добити, јер је положај тада висина за се, а пред њом се налази јаруга*); иначе ако смо заузели нижу страну, не-

* Грудобран с ровом. Пр.

пријатељ је у добиту, јер он долази с висине, и положај је тада савршено незгодан. Још утицај јаруге на радњу војске зависи од положења њенога према положају који бранитељ поседује: ако се она нахоји пред лицем положаја, равноодстојно с њиме, тад је јаруга врло удесна препона, у коју се бранитељ прикрити може; ако је јаруга на крилу и управно на њега, добро је, јер се даје осигурати крило; ал тада треба да се јаруга добро поседује, јер се непријатељ може заклоњено привући крилу бранитељевоме. Напоследку најнезгоднији је случај онај, кад јаруга дели положај по дубини (Дражђани 1813, Плауенска јаруга; Фридланд, Миленфлис 1807). Оваких се положаја ваља чувати (тешко је узајамно потпомагање, а по некад и савршено немогуће; војска је у опасности да је део по део не побију); ако би по нужди морали и оваке посести, то тада треба подићи доста прелаза преко препреке, те да се што је више могуће уништи њен опасан утицај.

(Продужиће се.)

Суваров.

(Из Милутина и Шмита).

Ми радо читамо дела Карлова и Густавова; са радозналешћу разбирамо за сјајне ратове Фридрихове, Тиренове и других; дивимо се великоме духу Бунапартину, — славимо им имена, а војна начела њихова златнима словима бележимо у историју ратне вештине.

Дела њихова остадоше нам од људи истога и сродна им племена. Она су написана језицима оних народа, чији беху то људи, и ми их на тима и читамо. Ту ретко где могадосмо да наиђемо на какав важан славенски војни аукторитет, док међу тим чим завирисмо у славенске књиге, ове нам изнесоше своје људе, који са правом могу да уђу у коло тих великих војних ђенија.

Ако претерују што Славени, то и туђинци; колико је на једној страни пристрасности, толико и на другој, и ми не треба да прве за веће грешнике признамо. А нужно је да читамо славенске књиге, ваља да разбирамо за велике Славенске мужеве; јер док то не чинимо, мислићемо, да ништа великога славенскога немамо — а тиме ћемо себе варати и губити само поуздања.

Славени у својима књигама нарочито осветлише једнога свога великога војводу, чије име и начела, ако где странци и спомињаху, то увек као мало-важне, незнатне ситнице.

Тај човек јест Суваров, који имађаше у своје време таквих војних начела, какви нико други, а које у данашње доба у велико преотеше маха.

Са тих начела и иначе особитих својстава, савременици његови различно судише о томе тако знатном човеку: и ретко да јошт о коме тако противних мњења беше као о Суварову. Војници га обожаваху, прослављаше га народ, он имађаше и фанатичких поклоника, и строгих судија и страховитих противника. Једни се клањаху његовоме високоме ђенију, други исмеваху његове особине и шаљиве опхоћаје; многи пак гледаху на њ ка на

какву психолођијску загонетку. У саставима, који изађоше јошт за живота његова и одмах по смрти му, могу се наћи те ретке крајности: у пашквилама, које уђоше у Вранцуску и један део Берманије, представљаху Рускога војводу, као каквог пола дивљег варварина, као ђенија, који све руши а ништа не подиже, као крвожедног, жестоког; — начинише од њега плашило за децу. Највећи део руских писаца са хвалом о њему говоре где има истина помешаних са анегдотама измишљенима или преиначенима. Многе од тих анегдота тако су јаче ушле у народна предања, да се сад тешко може распознати истина од уплетених басана.

Ал много беспристрасније суде о прошлости потомци, нег савременици. А Суваров сад већ потомака има. Зато ћемо се постарати, да ми као потомак у колико је могуће истинитије нацртамо дела необичнога човека, који тако важне војне улоге играше, и на тако високоме месту беше, и остаде у Руској војсци.

Да би што боље упознали ту изворну и особиту личност, нужно је проћи кроз његово детињство и препратити развиће његова необична карактера. Јошт дуго после Петра великог бораше се Азијска простоћа и глупост са Европском углађеношћу и образованшћу; јошт трајаху старе навике мњења и обичаја; и лаеше је увек доћи до снаге, нег до углађене нарави, а лагано напредовање просвете не ће никад дозволити, да се ове замене без потреса, брзим снажним скоком. У такво баш време роди се Суваров 1730 год. у Финској и ту проведе младићске године своје. Људи су, више

или маће плод и печат свога времена, а најодличнији од њих обично носе на себи и највернија печата његова. Тако и Суваров сачува до дубоке старости онаквога печата, каквога у младости доби. Јошт од детињства па и даље кроза цео живот, Суваров иђаше својим особитим путем, — не оним, који беше траг већини пре и после њега. Суварова не записаше јошт из колевке у пук, као што то чињаше већина племића онога времена; јошт веле, да он не беше ни створен за војника; малечак, сувоњав, беше он прост дечко слабога телеснога смялопа. Отац његов — и ако сам беше војник и ђенерао — опет назначи свога сина за грађанску службу и даваше му прилике за учење језика и других наука. А млади Суваров показиваше и воље за учење и способности памћења. Он беше жива и одважна духа и јошт за рана опајаше се у њему необична тврдоћа карактера. Све књиге, које му до руке долажаху читаше он са великом жеђњом; особито је волео Плутарха и Корнилија Непота: такво читање дигло га је до великих мисли, уселило у њ честољубља и жеље за славом. И у 10-тој години већ мишљаше, како да велики човек постане. Не гледећи на своје васпитање у мирним наукама и вештинама, горео је у љубави према јединима војника — мишљаше, да ће ту до највеће славе и величине доћи моћи. Стари јунаци одушевљаваху га: Александар, Цезар, Ханибал још у раним годинама постадоше љубимци души његовој, а историје дела њихових, беху предмет његовога непрестаног изучавања, и пробудише му жељу, да би кад тад њима подражавати могао. Од новијих особито је волео хра-

брога шведскога краља Карла XII., коме беше много у карактеру сродан: имађаше исте смелости, оне неустрашивости, тврде ка жељезо воље и урође-ног господарења над другима духовима. Његову љубав к науци примише сви са живим учешћем, и тако он спреми себи доста готовине, која му доцније у више прилика користоваше.

Тако проведе Суваров срећне младићске године, а отац, забављан многим другим пословима, ретко беше близу сина свога, па још и не знађаше каквим духом дише он. Особити случај разјасни му то. Млади Суваров беше тек онда срећан, кад могаше без препреке, да проводи сво време међ књигама и цртежима; ретко излажаше он пред људе или друштва, с тога је добио неке крутости и неуметности у опхођењу. (Продужиће се.)

Ратовање у средњему веку.

Из историје света од Густ. Струва.

Развијање човечанства напредоваше у разним правцима живота обично истим кораком. У Грчкој и Риму, још за времена њихна цветања, попе се на највиши ступањ савршенства како слобода народна, науке и вештине тако и уметност ратна. У мрачноме средњему веку стајаху све човечије тежње на најнижој тачци, а исто тако и уметност ратна, — у пркос свима ритерским романима и калуђерским кроникама. Ритери и најамници четрнаестого и петнаестого столећа много слабије разумеваху ратништво од слободних грађана ранијих ал

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

бољих времена. Хиљадама пропадаху са невоље и сиротиње, јер се нико не стараше за животне потребе здравих, и за лечење болесних и рањених ратника. У средњему веку престаде се рат научно обрађивати. Узвишениих наравствених осећања, која само јуначне борце праве, не бејаше ни међу аристократским ритерима ни међу вагабундским најамницима ондашњим. Уметност ратна нашега доба много је ближа уметности старог доба, но ратовању средњег века. Језгро Грчкој и Римској војсци, бејаше као и данас, — пешадија. У средњему веку рачунаше се само оклопљени ритер. По коњима бројаше се јачина војске. Да л' за коњем иђаху два три или четири лако наоружана коњаника, или да л' се каквоме одељењу копаља придружи више или мање пешака, — то се не држаше за вредно и споменути. У четрнаестоме и петнаестоме веку поред ритерске војске почеше добијати своје вредности и најамничке гомиле. Оне се разликоваху од ритера не толико својим оружјем, колико својим положајем. Најамник не имајаше у опште никакве баштине и никаква политичка положаја. Отачаство породица, слобода и право бејаху предмети, за које се он никад није бринуо. Разуздан живот, плаћа и плачкање бејаху једина мета његовим жељама. Али он бејаше сваког часа готов, да у бој полети. Ако му само добро плаћају, остаје читаве године у служби. А ритери, који имајаху куће и дворове, баштине и разноврсна корисна права; који робовима и слугама руковаху, — не хтедоше никад за дуго у војсци остати, особито ако је то у удаљеним земљама. У колико ратови дуже трајаху у толико више влада-

оци тражише најамнике. Ови напротив, не знајући друга заната до ратовања немадоше никака интереса да рат што пре окончају, почем се њима само овде отвараху бољи изгледи; мир пак доносио им је сиротињу и патње, — те с тога дакле најамници противљаху се свакоме помирењу и само за тим тежаху да рат у безкрајност отегну. Ритер и његов парип мало по мало обукоше се са свим у челик. Okлопљени најамници (помишљајући још на њихове склоности и тежње) могаху се тек врло споро кретати. Свака река, свако блато, ров и зид — бејаху њима непрелазне пречаге. И уметност логоровања бејаше у средњем веку на много нижем ступњу, но у старо доба.

Цела ратна уметност средњег века као да беше сасређена у тежњи, да се коњаник и његов коњ што је могуће више обезбеде од непријатељског оружја, — међу тим пак вазда се бринуше да се оружју да што више лакости у кретању. Кад је се у овоме правцу највиши врх достигао, — изнађење праха учини савршену револуцију у ратовању. Панцер човечји и зид средњевековне вароши, — не могоше се више противити снази праха, који све уништава. Старија од праха бејаше тако звана грчка ватра, која му је морала врло слична бити, јер се и она из металних цеви бацаше и рушећи дакле и запаљујући дејствоваше. На тај се начин служио грчком ватром мисирски султан Келавум, кад оно опсађиваше варош Штоломеју (1290). Још раније познаваху Чинези, Инђијанци и Арапи опет некакву смесу, која је врло личила на пушчани прах. Но тек у половини четрнаестог века поче прах добивати све више

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

значања у рату. Дангубно би било занимање око тога, да ли је Бертолд Шварц био доиста први проналазилац праха или не. Но на сваки начин истина је, да његов проналазак бејаше ако не први, а оно бар непосредни узрок увођењу његовome у средњој Европи. Нису Европци научили од Чинеза и Инђијанаца начин, како се употребљује прах у рату. И сами Турци, најисточнији народ у Европи, који дубоко и у Азији владаше, од Европаца видеше и научише вештину како се прахом руши. Маџари и Ђеновљани упознаше Турке с њиме. Веома јако се Арапи служажу прахом у Шпањурској. Већ 1256 г. Нијебла се брањаше од Кастиљана топовима, који се прахом пунише. У опсади Ђибралтара (1308) краљ Кастиљски а у нападу код База (1325) Гранадски краљ Исмаил — служажу се ватреним грлима. Нешто доцније пуцаше се против вароши Мартоса (1326), Аликанте (1331) и Тариџа (1340) из топова а Алџесира (1326) брањаше се њима. Описи ових топова, који се у Шпањурским ратовима употребљаваху, — тако су непотпуни, да је врло тешко одредити, да ли су ти топови одиста праоци овима нашим. Но на сваки начин још не беше прах добио своје праве вредности у рату. Па и у битци код Креси-ја 1346, копље, мач и стрела решише победу а не топови, из којих Инглези на Вранцузе пуцаху, 1360 год. находи се већ у Либеку велика воденица за прах, а 1365 у својим задевицама служио се Херцог Брауншвајшки великим топовима, које зваху ратним змијама.

(Продужиће се.)

НОВИНЕ.

НОВА ПУШКА. У Инглеској измишљена пушка **Нидамова** веле да је најбоља од свију што се оздо пуне и преузлази све досадашње системе. Јосип Нидам послао је и пробе од своје пушке у Америку, где ју је ђенерао Палмер с пуковником Бертом испитивао и кажу: Ова је пушка тако трајна, да после дводневне непрестане употребе, при чему је само првог дана избачено више од 1000 метака, није требала никакве поправке. Основ тој трајности стоји у масивности и простој направи. У једном минуту пали 15 пута; и очније (дионтер) јој иде до на 1500 корака. Лакша је од иглењаче и врло је спретна при руковању.

НОВА КЊИГА. Професор у беогр. вел. гимназији г. Гаврило Витековић изразио је и школ. ком. поднео **Практичну Рачуницу** која је тако удешена, да буде од користи и практичне вредности не само ученицима гимназије и реалке, него ће добро доћи и трговцима и занатлијама и самоцима. Судићи по неколико листа, што их имамо у руци, ми би рекли, да ће потпуно одговорити своме називу, и да ће сваки од именованих наћи у њој све оно, што му је најнеуждније. И почем смо извештени, да је школ. ком. ту рачуницу примила, онда имамо узрока радовати се, да ћемо је ваљда што скорје добити печатану.

ВАЖНА КЊИГА. Ових дана изишла је у Липској код Брокхауза књига за нас вредна. Зове се: *Studien über Bosnien und Herzegovina von Johann Rosskijewicz, k.k. Major im Generalstabe. Mit 11 Abbildungen in Holzschnitt und einer lithographierten Karte.* Цена јој је 1 дукат. Од овога истога писца изишла је пре две године и карта тих земаља, коју смо ми у „Војину“ за 1866 огласили.

Који није досадашње бројеве вратио, сматра се да хоће да прима Војина и молимо га за новце.